УДК: 378.147:377

Є.В. Долинський
м. Хмельницький, Україна

ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ІНФОРМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми в загальному вигляд. На різних етапах історичного розвитку держав перед освітою ставились різні цілі, хоч ядром завжди залишалась підготовка висококваліфікованого працівника з високим рівнем загальнокультурного і морального розвитку. Звичайно, це ядро у цілях освіти збереглось і донині, але зросла необхідність постійно самостійно поповнювати знання, здобувати їх і застосовувати у практичній діяльності. За С. Сисоєвою, одним із важливих завдань сучасної професійної освіти є «адаптація у цифровому світі» [7].

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблем. Аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що провідною умовою впровадження інформаційних технологій у навчальний процес є перехід до інформаційного суспільства.

За твердженням М. Жалдака [3], інформаційні ресурси – найважливіший фактор не тільки освіти, а також і сучасного виробництва та економіки.

Як слушно зазначають В. Биков та В. Руденко, в умовах, коли в усіх сферах людської діяльності обсяги інформації стрімко зростають, традиційні методи одержання необхідних відомостей вже не задовольняють сучасні вимоги. Паперова технологія вичерпала свої можливості з точки зору удосконалення форм організації і скорочення часу пошуку інформації [1].

Це стосується насамперед освіти, де інформаційні потоки відіграють провідну роль. За твердженням В. Глушкова: «До початку наступного століття у технічно-розвинутих країнах основна маса інформації буде зберігатись у безпаперовому вигляді – у пам'яті ЕОМ. Тому людина, яка на початку XXI століття не буде вміти користуватись цією інформацією, буде подібна до людини початку XX століття, яка не вміла читати і писати» [3].

Узагальнивши роботи П. Григорука, Р. Гуревича, Л. Котнюк, В. Слащова та досвід використання комп'ютерів у вищих навчальних закладах, ми визначаємо таку роль інформаційних технологій у навчальному процесі:

1) інтенсифікація процесу навчання і підвищення його ефективності за рахунок можливості опрацювання великого обсягу навчальної інформації;

2) розвиток пізнавальної активності, самостійності, підвищення інтересу до дисципліни;

3) встановлення зворотного зв'язку, необхідного для керування навчальним процесом;

4) систематичний контроль знань, навичок та вмінь;

5) удосконалення форм і методів організації самостійної роботи студентів;

6) індивідуалізація процесу навчання.

Формулювання цілей статті. Метою нашої статті є визначення цілей і завдань інформатичної підготовки майбутніх перекладачів та аналіз використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі їхнього навчання.

Виклад основного матеріалу. Цілі освіти є формуючим елементом проектування методичної системи формування інформатичних компетентностей майбутніх перекладачів. Від того, наскільки правильно, чітко будуть визначені освітні цілі, буде залежати успіх усього процесу освіти.

Інформаційна культура, інформатична і комунікативна компетентність майбутнього перекладача формується в умовах інформатизації освіти в цілому і системи вищої освіти

© Є.В. Долинський, 2013 р.

зокрема. При цьому інструментом формування інформаційної культури, інформатичної і комунікативної компетентності є безперервна інформатична підготовка.

Під безперервною інформатичною підготовкою ми розуміємо багатоетапний процес реалізації цілей інформатизації суспільства за допомогою вирішення завдань інформатизації освіти та професійної діяльності у відповідно до вимог, освітніх стандартів у галузі інформатики, інформаційно-комунікаційних технологій.

У визначенні змісту, методів і форм безперервної інформатичної підготовки нормативна роль належить моделі діяльності фахівця, у якій описується кінцевий результат підготовки, містяться кваліфікаційні вимоги до майбутнього перекладача. Під діяльністю, в широкому сенсі, розуміється поведінка людини, спрямована на досягнення усвідомленої мети. Інакше кажучи, діяльність – це процес досягнення мети. Здатність здійснювати певну діяльність визначається вміннями.

Інформаційна діяльність, як частина професійних якостей фахівця, набуває в останні роки все більшого значення. І. Роберт [6], уточнюючи види інформаційної діяльності, що застосовуються в освіті, вводить поняття інформаційно-навчальної діяльності. Ця діяльність, заснована на інформаційній взаємодії між студентами і викладачем за допомогою нових інформаційних технологій, спрямована на досягнення цілей навчання. При цьому передбачається виконання інваріантних видів діяльності, таких як реєстрація, збір, накопичення, зберігання, обробка всіляких повідомлень про об'єкти, явища і процеси; передача представлених у різноманітній формі значних обсягів даних; управління об'єктами реального світу; управління відображеними на екрані моделями різних, у тому числі і реальних, об'єктів, явищ і процесів; автоматизований контроль і корекція за його результатами навчальної діяльності. Усі перераховані види інформаційної діяльності повинні бути включені в кваліфікаційні вимоги фахівців будь-якого профілю, так як є невід'ємною частиною інформаційної культури майбутнього перекладача.

Т. Захарова [5] відзначає, що масове використання комп’ютерної техніки розширює об’єм і види інформаційної діяльності, здійснює вплив на «перекачування» трудових ресурсів з матеріальної сфери в інформаційну.

Ці процеси є досить характерними для професійної діяльності у галузі перекладознавства. Інформаційна діяльність фахівця є однією із першорядних у діяльності членів інформаційного суспільства. Уміння використовувати сучасні автоматизовані технології в інформаційній діяльності, як найважливіша частина професійної діяльності є важливою складовою інформаційної культури, інформаційних та комунікативних компетентностей майбутніх перекладачів. Таким чином, модель діяльності майбутнього фахівця має відображати інтереси суспільства в галузі формування професійної культури, включаючи інформаційну складову, інтереси організації в галузі оволодіння професійними знаннями і уміннями, а також інтереси студентів у можливостях реалізації особистісно-орієнтованих потреб під час навчання. Модель професійної діяльності включається в структуру державного стандарта освіти, і, в свою чергу, включає в себе вимоги до необхідного рівня понять, знань, умінь і навичок, якими має володіти майбутній перекладач.

Модель діяльності фахівця пов'язана через цілі і зміст підготовки з технологією навчання. Розглядаючи технологію навчання як сукупність засобів і методів навчання, причому в аспекті інформатизації освіти, мова має йти про інформаційно-комунікаційні технології.

Як уже зазначалося, цілі і завдання інформатичної підготовки майбутніх перекладачів, як складові цілей і завдань інформатизації вищої освіти, випливають із глобальної задачі інформатизації суспільства.

І. Булах [2] виділяє наступні характерні ознаки інформаційного суспільства:

– створення і розвиток національної інформаційної інфраструктури, що забезпечує умови для оптимальної життєдіяльності людини в усіх соціальних сферах, зокрема й у економіці;

– інформатизація суспільних процесів, тобто задоволення інформаційних потреб суб'єктів виробництва й управління;

– інтелектуалізація праці, що передбачає здобуття, опрацювання та підготовку нової інформації у процесі діяльності людини та суспільства;

– створення, розвиток і використання інформаційних ресурсів, систем, інформаційних технологій, розроблених із застосуванням обчислювальної та комунікаційної техніки;

– впровадження інформаційних технологій Інтернет, створення багатопрофільних чи вузькоспеціалізованих інформаційних, локальних і глобальних комп'ютерних мереж, зокрема в галузі економіки та освіти;

– використання програмних комплексів у сфері виробництва;

– формування інформаційних та вдосконалення соціально-комунікаційних відносин у процесі спільної діяльності людей.

Отже, під цілями інформатизації суспільства ми розуміємо – створення і підтримку необхідного рівня інформаційної культури суспільства для ефективного вирішення завдань у різних галузях діяльності. Цілями інформатизації вищої освіти ми вважаємо:

1) підготовку фахівців, володіючих інформаційною культурою в галузі професійної діяльності;

2) упровадження сучасних інноваційних інформаційних технологій в управління й організацію навчально-виховного процесу у всіх його формах.

Завдання інформатизації вищої освіти ми вбачаємо в:

1) оновленні комп'ютерної, матеріально-технічної бази;

2) покращенні інформатизації методичного забезпечення;

3) підвищенні кваліфікації навчально-педагогічних кадрів у сфері використання інформаційних технологій в освіті.

Етапами інформатичної підготовки майбутніх перекладачів є:

1) базова (світоглядна) підготовка;

2) фундаментальна (проблемна) підготовка;

3) спеціальна (професійна) підготовка.

Зміст кожного етапу інформатичної підготовки має визначатися на основі рівневої структури системи вищої освіти, побудови моделі професійної діяльності та узагальнення інтегрованих вимог до знань, умінь і навичок, що забезпечують успішну реалізацію цієї моделі. Зміст професійно-орієнтованого інформаційного навчання студентів визначають дослідження потреб ринку праці, ефективності професійної діяльності майбутніх перекладачів, перспективи розвитку професійних інформаційно-комунікаційних технологій. Зміст інформатичної підготовки випливає з основного завдання системи освіти, яке полягає в задоволенні потреби людини і суспільства в здобутті громадянами вищої освіти. Рівень освіти має дозволяти здійснювати інтелектуальну професійну діяльність, рішення діагностичних завдань, що вимагають здійснення інформаційної діяльності, аналізу ситуації і вибору рішення на основі застосування засобів і методів інформатики, інформаційно-комунікаційних технологій [3].

Вищесказане дозволяє сформулювати наступні цілі інформатичної підготовки майбутніх перекладачів:

– формування інформаційної культури студента;

– формування інформатичної і комунікативної компетентності майбутнього перекладача, в тому числі формування знань, умінь і навичок використання засобів і методів інформатики, здійснення інформаційної діяльності в майбутній професійній перекладацькій діяльності;

– формування здатності до самореалізації майбутнього перекладача, що володіє теорією і практикою комунікацій у інформаційному суспільстві;

– формування потреби та здатності до безперервної самоосвіти на основі здобутого рівня інформатичної підготовки в умовах високих темпів інформатизації суспільства.

Одним із основних завдань навчання інформатики, інформаційно-комунікаційних технологій у системі вищої освіти є науково-методичне обґрунтування структури, змісту і компонентів інформатичної підготовки [5].

Для обґрунтування структури інформатичної підготовки в аспекті інформатизації освіти і на основі аналізу галузевих освітніх стандартів з напрямку «Філологія, Переклад» можна сформувати наступні основні положення:

– інформатика як освітньо-професійна і навчально-наукова галузь знань з перекладацьких (непрофільних по відношенню до них) спеціальностей входить у галузь предметної підготовки фахівця;

– зміст навчальної галузі «Інформатика» повинен містити загальнонаукову, фундаментальну і технологічну складову;

– технологічна складова змісту навчання повинна бути предметно орієнтована відповідно до моделлі діяльності майбутнього фахівця;

– елементи комп’ютерних і комунікаційних технологій можуть включатися у варіативну частину загально-професійної підготовки, містити відомості про використання вузько-спеціалізованих програмних і апаратних засобів.

Узагальнення результатів нашого дослідження дозволяє зробити наступні висновки.

Ефективне формування інформатичних компетентностей здійснюється тільки в науково-обґрунтованому, інформаційно-комунікаційному педагогічному середовищі, що відповідає вимогам сучасної освітньої парадигми в межах реалізації трисуб’єктної дидактичної моделі, має ґрунтуватися на принципах особистісно-орієнтованого навчання і включає:

– реалізацію сучасної дидактичної моделі підготовки майбутніх перекладачів;

– адаптацію змісту професійної підготовки майбутніх перекладачів відповідно до сучасних вимог;

– раціональне поєднання традиційних і інноваційних методів як основ сучасної дидактичної моделі;

– раціональне поєднання традиційних і комп’ютерних технологій навчання та активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів;

– посилення мотивації та інтересу студентів до набуття знань на засадах гуманізації та гуманітаризації навчальних дисциплін;

– забезпечення інтенсивного набуття професійних умінь і навичок та розвитку творчого педагогічного мислення студентів;

– залучення їх до продуктивної науково-дослідної роботи; використання засобів гіпертекстових, мультимедійних і дистанційних технологій, як платформи побудови сучасної комп’ютерно-орієнтованої педагогічної системи навчання;

– індивідуальних особливостей і прагнень студентів, орієнтованих на індивідуальні освітні програми;

– систематичний, оперативний контроль, корекцію результатів навчальної діяльності студентів [5].

Слід зауважити, що інформатична компетентність – це інтегративне утворення особистості, яке інтегрує знання про основні методи інформатики й інформаційних технологій, уміння використовувати наявні знання для розв’язування прикладних завдань, навички використання комп’ютера і технологій зв’язку, здатності представляти повідомлення і дані у зрозумілій для всіх формі і виявляється у прагненні, здатності і готовності до ефективного застосування сучасних засобів інформаційних і комп’ютерних технологій для розв’язання завдань у професійній діяльності і повсякденному житті,

усвідомлюючи при цьому значущість предмету і результати діяльності. Тому формування інформатичної компетентності студентів-перекладачів вимагає системного підходу [4].

Висновки. Таким чином, однією з ключових компетенцій сучасного фахівця, у нашому випадку майбутнього перекладача є інформатична компетентність, яка базується на усвідомленні ролі інформації в суспільстві, знанні законів інформаційного середовища та розуміння свого місця в ньому, виявляється у вирішенні різних професійних і побутових завдань з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Об'єкти професійної діяльності майбутніх перекладачів так чи інакше пов'язані з інформацією, інформаційно-комунікаційними процесами та системами, а інформаційно-комунікаційні технології стають засобом праці майбутніх перекладачів.

Перспективи подальших досліджень. Формування інформатичної компетентності є процесом, який триває впродовж усього активного життя людини. Компетентність майбутнього перекладача – це його готовність ефективно виконувати професійні завдання. Щоб виміряти цю готовність стосовно застосування інформаційно-комунікаційних технологій у подальших дослідженнях нам треба визначити компоненти інформатичної компетентності майбутнього перекладача та визначити критерії та показники сформованості інформатичної компетентності.

Література:

1. Биков В.Ю., Системи управління інформаційними базами даних в освіті / В.Ю. Биков, В.Д. Руденко. – К. : ІЗМН, 1996. – 288 с.
2. Булах І.Є. Теорія і методика комп'ютерного тестування успішності навчання (на матеріалах медичних навчальних закладів) : дис... д-ра пед. наук : 13.00.01 / І.Є. Булах ; Київський ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 1995. – 430 с.
3. Кареліна О.В. Формування умінь з інформаційних технологій у процесі дистанційного навчання студентів вищих економічних навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О.В. Кареліна // Тернопільський наці. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2005. – 215 с.
4. Литвин А. Структура професійної інформатичної компетентності кваліфікованого робітника / А. Литвин // Молодь і ринок. Щомісячний. наук.-пед. журнал. – Дрогобич, 2012. – № 3 (86). – С. 55–58.
5. Петухова Л.Є. Теоретико-методичні засади формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів : дис. … доктора пед. Наук / Петухова Л.Є. – Херсон, 2009. – 564 с.
6. Роберт И.В. Новые информационные технологии в обучении: дидактические проблемы, перспективы использования / И. В. Роберт. – М. : Школа-Пресс, 1994. – 205 с.
7. Сисоєва С.О. Сучасні інформаційні технології в освіті дорослих // Педагогічний процес: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Випуск 2. – Київ: Видавництво П/П «ЕКМО», 2004. – С. 194–199

У статті розглядаються цілі і завдання інформатичної підготовки студентів-перекладачів та здійснено аналіз використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі їхнього навчання.

***Ключові слова**: інформаційно-комунікаційні технології, інформатична компетентність, інформатизація освіти.*

В статье рассматриваются цели и задания информатической подготовки студентов-переводчиков и проанализированы возможности использования информационно-комуникационных технологий в процессе их обучения.

***Ключевые слова:** информационно-комуникационные технологи, информатическая компетентность, информатизация образования.*

This article deals with: the goals and objectives of informative training the students of interpreter department; the analysis of using informative-communicative technologies during the training.

***Keywords:** informative-communicative technologies, informative competency, informatization of education.*